

## Motion till riksdagen 2008/09:Fö4

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**  
med anledning av prop. 2008/09:140

# Ett användbart försvar

## 1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Bakgrund.....	3
4	Regeringens försvar dyrt och osäkert.....	4
5	Ett modernt och effektivt insatsförsvar.....	5
6	Säkerhetspolitisk inriktning.....	6
7	Försvarspolitisk inriktning.....	7
7.1	Försvarspolitiska utgångspunkter.....	7
7.2	Övergripande inriktning.....	8
7.3	Tillgängligt och användbart.....	8
7.4	Förmåga till flexibel utveckling.....	8
7.5	Folkligt förankrat.....	8
7.6	Uppgifter för Försvarsmakten.....	9
8	Det militära försvarets utveckling.....	9
8.1	Insatsorganisationens utformning.....	9
8.2	Utveckling av insatsorganisationen.....	11
8.3	Strategisk och operativ ledning.....	12
8.4	Arméstridskrafterna.....	12
8.5	Marinstridskrafterna.....	12
8.6	Flygstridskrafterna.....	12
8.7	Kvinnors situation i konflikter.....	13
9	Försvarsmaktens personalförsörjning.....	13
9.1	Inledning.....	13
9.2	En stabil personalförsörjning.....	14
9.3	Kontraktsförband byggda på frivillighet och civil kompetens.....	15
9.4	Andelen anställda soldater minimeras.....	16
9.5	Reservofficerare en outnyttjad resurs.....	16
10	Försvarsindustrin, forskning och utveckling.....	16
11	Den frivilliga försvarsverksamheten.....	18
12	Civil-militär samverkan.....	18
13	Ändrad myndighet för export.....	18
14	Ekonomisk styrning.....	19

Fel! Okänt namn på

## 2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2008/09:140 Ett användbart försvar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om säkerhetspolitisk inriktning och Sveriges militära alliansfrihet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försvarspolitisk inriktning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka volymen av hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna i förhållande till regeringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett eget budgetanslag för hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föra över viss kompetens från Försvarsmakten till Försvarsdepartementet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatsorganisationens utformning och utveckling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för en jämnare könsfördelning inom Försvarsmakten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om plikten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personalförsörjningen i övrigt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försvarsindustri, forskning och utveckling.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla anslag 1:10 till frivilliga försvarsorganisationer.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om civil-militär samverkan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad myndighet för export.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomisk styrning.

### 3 Bakgrund

Regeringen har valt att lägga fram en försvarspolitisk inriktningsproposition som inte har realistiska förutsättningar att samla en bred, blocköverskridande majoritet i riksdagen. Det är djupt beklagligt. Försvars- och säkerhetspolitiken tjänar på långsiktighet och tydlighet. Det gäller särskilt i ett läge där Försvarsmakten står inför så stora förändringar som nu är fallet.

Vänsterpartiet har under hela processen aktivt bidragit till förutsättningarna för att nå en bred politisk överenskommelse om försvarspolitiken, bl.a. i Försvarsberedningens arbete. Efter Försvarsberedningens rapport från juni 2008 hade regeringen också en i det närmaste unik möjlighet att åstadkomma en långsiktig inriktning av försvaret med ett brett politiskt stöd. Oppositionen stod beredd att aktivt bidra till det nödvändiga arbetet att konkretisera och utveckla beredningens slutsatser till ett inriktningsbeslut.

Denna unika möjlighet till en bred försvarspolitisk uppgörelse, av det slag som Sverige och svensk säkerhet förtjänar, har regeringen nu slarvat bort. Gång på gång har regeringen valt att inte ta emot oppositionens utsträckta hand.

Den proposition som nu föreligger har således tagits fram av regeringen, utan någon reell vilja till dialog. Regeringen har gjort sin egen tolkning och konkretisering av Försvarsberedningens slutsatser och krävt att alla som vill se en bred uppgörelse om försvarets inriktning måste ansluta sig till denna. Detta är inte seriöst. Det orimliga blir särskilt påtagligt i betraktande av regeringens egna krumbukter, motstridiga utspel och justeringar av propositionen på övertid.

Regeringens misslyckande att nå en bred försvarsöverenskommelse är samtidigt inte förvånande. Den moderatledda regeringens försvarspolitik har präglats av svåra inre slitningar. Ministrar och ledande politiker från samtliga partier i den moderatledda regeringen har offentligt vid ett flertal tillfällen gett olika besked om hur inriktningen av försvarspolitiken borde se ut. Förhandlingar mellan regeringspartierna har i stor utsträckning förts i medierna, och viktiga beslut har inte beretts i sedvanlig ordning utan förhandlats om i elfte timmen. Längs vägen har en försvarsminister avgått i protest.

Den moderatledda regeringens försvarspolitik har också präglats av hattighet och motstridiga besked. När krig bröt ut i Georgien menade regeringen att detta inte hade någon betydelse för försvarets inriktning, för att sedan motivera en senareläggning av propositionen med hänvisning till samma krig.

Den moderatledda regeringens försvarspolitik har slutligen också präglats av återkommande förseningar. De planeringsanvisningar som av regeringen utlovats till Försvarsmakten före sommaren 2008 fördröjdes gång på gång och gavs till slut inte ut förrän i november 2008. Propositionen som skulle ha kommit i december 2008 senarelades till mars 2009, med ytterligare förseningar de sista dagarna.

Regeringen bryter en lång svensk tradition – att sträva efter blocköverskridande överenskommelser inom säkerhets- och försvarspolitiken. Vi i den

**Fel! Okänt namn på**

rödgröna oppositionen beklagar detta. Vi finner det även anmärkningsvärt att regeringen i propositionen inte ens nämner Sveriges militära alliansfrihet.

Det har således varit en rörig och svåröverskådlig process i vilken Försvarsmakten ständigt dragit det kortaste strået. Myndigheten fick till slut bara två och en halv månad, inklusive jul- och nyårshelgerna, för att ta fram ett genomräknat underlag som normalt kräver upp till ett års arbete. Det är inte en rimlig process och undergräver försvarsbeslutet. Sedan Försvarsmakten lade fram sin rapport har också Sverige bytt ÖB.

## 4 Regeringens försvar dyrt och osäkert

Den försvarspolitiska inriktningspropositionen är en besvikelse: tunn, fylld med osäkerheter och med oklara förutsättningar för en ekonomi i balans.

Regeringen verkar vilja se ett yrkesförsvar i framtiden med en extremt hög beredskap. En sådan beredskap är ytterst kostsam och helt omotiverad. Regeringens yrkesförsvar medför höga personalkostnader, vilket riskerar att tränga ut annan viktig verksamhet inom försvars- och säkerhetsområdet.

Försvarsmaktens svar på regeringens planeringsanvisningar visar tydligt att kostnaden för den tillgänglighet regeringen kräver är hög och påverkar andra delar som uthållighet (som tidigare ÖB uttryckt oro över), utvecklingsförmåga (som i Försvarsmaktens underlag bedöms som "mycket begränsad") och förmågebredd. Vår förmåga att möta nya och långvariga hot begränsas; försvaret blir i praktiken ett försvar för gårdagens hot.

Regeringens proposition bygger vidare på ett stort antal osäkerheter och oklara antaganden, inte minst vad gäller personalförsörjningen som ifrågasatts av såväl nationella som internationella experter. Systemet innebär en förändring vars konsekvenser är svåra att överblicka. Försvarsmakten själv har redovisat ett stort antal osäkerheter och svårigheter i det system som regeringen går fram med. Ekonomin är framräknad utifrån en rad förutsättningar som är orealistiska, bl.a. inom lagstiftningsområdet.

Dåvarande försvarsministern Mikael Odenberg deklarerade i riksdagens kammare att "någon typ av 15-åriga anställningstider eller så vore, precis som interpellanten säger, främmande för vår arbetsmarknadstradition". Det förslag på personalförsörjning som regeringen föreslår innebär sexåriga kontrakt. En sådan uppluckring av arbetsrätten tar vi självfallet avstånd ifrån.

Sammantaget leder detta oss till slutsatsen att det av regeringen i propositionen presenterade personalförsörjningssystemet innebär betydande risker för konjunktürkänslighet, rusande personalkostnader och svårigheter att nå rätt kompetenser.

Regeringen redogör i propositionen för sin syn på materielförsörjningen. Det krävs en mer flexibel syn än den regeringen ger uttryck för. Målet måste vara att få en så billig anskaffning som möjligt utifrån de krav som ställts upp. Hur detta uppnås måste naturligtvis prövas från anskaffning till anskaffning. Sverige har en konkurrenskraftig inhemsk försvarsindustri som besitter spjut-

spetsteknik och kompetens som är viktig för Sveriges försvarsförmåga. Den bör värnas.

Regeringen underlåter också att analysera och problematisera det faktum att Försvarsmakten och dess stödmyndigheter misslyckats med att åstadkomma en jämn könsbalans.

Förutsättningarna för en ekonomi i balans kan som bäst beskrivas som tveksamma. Regeringen skriver själv i propositionen att i praktiken kan allt förändras, ingenting är säkert:

Regeringen vill understryka att den föreslagna utvecklingen mot ett mer tillgängligt försvar bara kan ske i den takt som ekonomin medger. [...] Den inriktning som regeringen anger kan därför komma att justeras i termer av såväl omställningstakt som förmågekrav, materiel, organisation och verksamhet.

Med denna friskrivningsklausul är frågan vad propositionen egentligen är värd. Med de osäkerheter som personalförsörjningssystemet uppvisar kommer personalkostnaderna att öka och regeringen tvingas att prioritera yrkessoldater framför verksamhet.

Regeringens proposition föregår dessutom viktiga utredningar som den parlamentariskt tillsatta utredningen ”En förändrad totalförsvarspålit” och regeringens utredning om Försvarsmaktens stödverksamheter.

Med tanke på att regeringen inte anser att det försvar som beskrivs i propositionen kan vara fullt utbyggt förrän tidigast 2019 handlar det inte heller om ett försvar som är gripbart här och nu – snarare där och då. Kostnaderna lär dock komma långt tidigare.

Mot bakgrund av vad vi ovan anfört anser vi i Vänsterpartiet att riksdagen bör avslå propositionen.

## 5 Ett modernt och effektivt insatsförsvar

Det militära försvaret – Försvarsmakten och dess stödmyndigheter – har under de senaste två decennierna genomgått en kraftig omstöpning. Nödvändiga, men många gånger smärtsamma, minskningar i storlek har gått hand i hand med utvecklande av nya förmågor och ökad kvalitet. Samtidigt har också den internationella dimensionen gått från att vara en perifer sidouppgift till att bli en av huvuduppgifterna för det militära försvaret.

Nu står försvaret inför nya stora förändringar, där dess användbarhet, tillgänglighet och flexibilitet måste öka. De senaste årens omvärldshändelser har samtidigt påmint oss om den fortsatta vikten av den nationella komponenten i det militära försvaret. Vi har också nått en gräns där det är svårare att växla kvantitet mot kvalitet.

Ett sådant förändringsarbete kräver en tydlig målbild, inklusive en tydlig politisk inriktning, som försvarets olika myndigheter långsiktigt kan arbeta mot. Det handlar då inte bara om hur mycket pengar framtidens försvar ska få, utan om vilket slags försvar vi ska ha i framtiden.

**Fel! Okänt namn på**

Försvarsberedningen föreslog i sin rapport i juni 2008 en inriktning för det framtida försvaret tillsammans med ett antal förslag. Försvarsberedningen hade inte i uppdrag att analysera de mer exakta formerna, och inte heller kostnaderna, för att åstadkomma denna nya inriktning.

Försvaret av vårt land och av våra värden är så mycket mer än Försvarsmakten. Ett brett säkerhetsarbete måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till förhindrande, hanterande och återuppbyggande åtgärder. Denna motion utgör ett svar på regeringens militärt fokuserade proposition, varför det bredare säkerhetsarbetet inte behandlas här.

## 6 Säkerhetspolitisk inriktning

Sverige ska vara militärt alliansfritt. Sverige ska inte ansöka om medlemskap i Nato.

Vänsterpartiet utvecklar sin syn på Nato i nyligen lagd motion 2008/09:U17, med anledning av skrivelse 2008/09:137 Sveriges samarbete med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PFF) och krigshanteringsinsatser.

Internationell säkerhet ska vila på samarbete och ett starkt globalt regelverk under FN:s ledning. Världen lider i dag ingen brist på militära styrkor och förband, men det finns ett stort underskott på humanitära insatser. FN:s säkerhetsråd har slagit fast att behovet är stort av åtgärder för att förebygga väpnade konflikter. Sverige bör stärka sin förmåga att förebygga kriser och för att återuppbygga utsatta områden.

Ett ökat nordiskt samarbete är både viktigt och efterfrågat. Vi ställer oss bakom ett utökat nordiskt samarbete på försvarsområdet för effektiviserad resursanvändning och ökad effekt, så länge det inte hotar den nationella beslutanderätten avseende den operativa förmågan. Sveriges militära alliansfrihet får inte påverkas. Det nordiska samarbetet ska inte ersätta svensk förmåga utan de ska komplettera varandra.

Förändringarna i vår omvärld under de senaste decennierna har varit omvälvande och i huvudsak positiva. För Sverige har det kalla krigets slut inneburit att de allvarligaste hoten mot vår säkerhet försvunnit. Samtidigt har en ny osäkerhet vuxit fram. Globaliseringen förändrar den världsbild vi är vana vid. Nya stormakter växer fram. Det militära invasionshotet mot vårt land har ersatts av en mer mångfasetterad hotbild.

Hoten mot Sverige och våra grannländer är svåra att förutsäga och de är gränslösa och komplexa. De allvarligaste hoten kan ha sin grund i konflikter och tvister kring energi- och råvaruförsörjning, vara ett resultat av miljöpåverkan och klimatförändringar, komma från naturkatastrofer och olyckor som också kan skapa flyktingströmmar vilka påverkar Sverige, härröra från organiserad brottslighet och terrorism eller ta formen av attacker mot känsliga tekniska och IT-relaterade system. Det kan heller inte uteslutas att Sverige eller våra grannländer i framtiden kommer att utsättas för militära hot. Alla

dessa hot kan uppstå plötsligt, och beredskapen för att möta både gamla och nya typer av hot måste vara god.

Även om det finns positiva inslag i den ryska samhällsutvecklingen finns det anledning till stor vaksamhet. Rysslands alltmer auktoritära styre kombinerat med ett alltmer aggressivt beteende mot vissa grannländer inger oro. Att använda energileveranser som ett politiskt påtryckningsmedel kan inte accepteras.

Den politiska, ekonomiska, sociala och militära utvecklingen i Ryssland kommer att vara en avgörande faktor för Sveriges framtida säkerhetspolitiska situation.

Vi vill betona att regeringens skrivningar om hur snabbt Georgienkriget avgjordes och hur snabbt rysk trupp kom på plats kan leda tanken fel. Kriget i Georgien hade föregåtts av en lång tid av politisk och militär uppladdning. Kriget kom således inte som en blixtnedslag från klar himmel utan hade föregåtts av betydande förvarning. Det går således inte att använda detta krig som en bekräftelse på behovet av stående förband.

Regeringen gör bedömningen att ett enskilt väpnat angrepp mot Sverige är fortsatt osannolikt under överskådlig framtid. Vi delar denna bedömning.

Ett trovärdigt försvar är ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Det verkar avskräckande genom att visa för omvärlden att Sverige är berett att självt försvara sin nationella integritet och sitt självbestämmande. Därmed utgör det också en grund för en trovärdig militär alliansfrihet. Det svenska försvaret bidrar vidare till en säkrare värld genom insatser för fred och säkerhet i konflikttrabbade områden.

Det militära försvaret måste ständigt förändras beroende på den aktuella säkerhetspolitiska situationen. Utformningen av och storleken på försvaret ska styras av de hot som kan bli aktuella mot Sverige. Deltagande i internationella insatser ska ske med försvarets ordinarie förband där dessa bedöms kunna erbjuda ett mervärde för insatsen.

Vad som ovan anförts om säkerhetspolitisk inriktning och Sveriges militära alliansfrihet bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

## 7 Försvarspolitisk inriktning

### 7.1 Försvarspolitiska utgångspunkter

Vi instämmer i regeringens förslag till mål och uppgifter för det militära försvaret:

- ? hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- ? förebygga och hantera konflikter och krig
- ? skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Fel! Okänt namn

## 7.2 Övergripande inriktning

De nationella behoven ska utgöra grunden för prioritering och utveckling av förmågor, och dessa förmågor ska sedan – utifrån behov och möjlighet – kunna utnyttjas internationellt. För internationell tjänst prioriteras markförband. Flygvapen, marin och hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör de omedelbart gripbara resurserna och grunden för svensk, nationell incidentberedskap i fredstid. Det svenska militära försvaret ska vara rationellt och effektivt organiserat. Det innefattar en fortsatt översyn av t.ex. logistikfunktioner, stödmyndigheter och grundorganisation.

## 7.3 Tillgängligt och användbart

De förband som utbildas ska vara tillgängliga för de typer av insatser som kan bli aktuella i en nära framtid, nationellt och internationellt. Alla förbandstyper behöver dock inte vara optimerade för internationell tjänstgöring. Det innebär också att för vissa förmågor vilka inte är omedelbart efterfrågade nationellt och internationellt men ändå potentiellt viktiga går det – i linje med Försvarsberedningens slutsatser – att överväga att bibehålla endast en grundläggande kunskap i Försvarsmakten, eventuellt i ett nordiskt samarbete.

Organisation, personalförsörjning och underrättelsetjänst ska bidra till förmågan till flexibel och adekvat beredskap.

## 7.4 Förmåga till flexibel utveckling

Försvaret ska ha förmågan att kunna utvecklas för att möta framtida hot. Försvarsberedningens senaste rapporter har noga analyserat och problematiserat kring dessa hotbilder. Flexibilitet och utvecklingsförmåga måste därför utgöra en integrerad del av det framtida försvaret. Såväl Försvarsmaktens personalförsörjningssystem som materiel, organisation och beredskapssystem måste, tillsammans med bl.a. forskning och utveckling samt en fortsatt god underrättelsetjänst, bidra till en trovärdig och flexibel utvecklingsförmåga. Det är oroväckande att Försvarsmakten anser att de förutsättningar som gavs av regeringen i planeringsanvisningarna innebär att Försvarsmaktens förmåga att utveckla nya förmågor blir mycket begränsad. Viktigt är att ständigt pröva om de förmågor man har är nödvändiga och optimala utifrån de behov som kan identifieras.

## 7.5 Folkligt förankrat

Sveriges försvars- och säkerhetspolitik är, och ska vara, allas ansvar. Den folkliga förankringen utgör därför en viktig komponent för det militära försvaret. Detta innebär bl.a. att försvaret ska spegla övriga samhället vad gäller attityder och värderingar men också bestå av ett tvärsnitt av samhället. I detta



ingår också att se till att undanröja de strukturer som gör att det militära försvaret och dess stödmyndigheter inte klarar av att rekrytera kvinnor i tillräcklig omfattning.

## 7.6 Uppgifter för Försvarmakten

Vi instämmer i regeringens förslag att Försvarmaktens operativa förmåga 2010 ska möjliggöra att Försvarmakten kan genomföra omvärldsbevakning, insatser och utveckling av insatsorganisationen. Denna operativa förmåga ska uppnås av Försvarmakten enskilt eller tillsammans med andra myndigheter.

Sverige deltar i EU:s stridsgruppskoncept och hade ramansvar för NBG 08. En mycket kostsam historia. Hela BG-konceptet behöver omarbetas för att snabbt kunna verka i allvariga militära kriser. BG-systemet har funnits i många år och har visat sig vara oanvändbart när efterfrågade insatser hade varit värdefulla. Trots detta har regeringen valt att anmäla Sverige för Nordic Battle Group 2011. Vänsterpartiet menar att Sverige inte ska ta på sig ett ramansvar 2011 för Nordic Battle Group, och vi menar även att Sverige inte ska delta i EU:s stridsgruppskoncept med s.k. Battlegroups som på kort varsel kan sättas in i en konflikt utan ett fullvärdigt FN-mandat bakom sig.

Sverige bör inrikta sig på mindre bidrag till framtida snabbinsatsförband inom områden som är särskilt efterfrågade och där vi har hög kompetens.

Vi vill understryka att de operativa förmågor som regeringen anger i propositionen inte får uppfattas som åtaganden som påverkar vår militära alliansfrihet.

Vi instämmer i regeringens skrivning när det gäller operativ förmåga och utveckling, men vi noterar samtidigt att Försvarmakten i sitt underlag från den 30 januari 2009 tydligt uttryckt att Försvarmakten utifrån regeringens planeringsförsättningar bedömer ”att möjligheterna att utveckla helt nya förmågor är mycket begränsade”.

Vad som anförts om försvarspolitisk inriktning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

## 8 Det militära försvarets utveckling

### 8.1 Insatsorganisationens utformning

Reformeringen av det militära försvaret måste fortsätta och leda till en mer användbar och tillgänglig insatsorganisation. Denna reformering måste emellertid ske på ett ansvarsfullt sätt. Försvarets ekonomi och förmåga får inte äventyras genom experiment som bygger på osäkra antaganden.

Försvarmaktens förmåga att genomföra väpnad strid ska utgöra grunden för att upprätthålla och utveckla det militära försvaret. Detta ställer krav på förändringar i Försvarmaktens personal-, materiel- och logistikförsörjning men också på insatsorganisationens utformning och beredskapssystem.

## Fel! Okänt namn på

Dessa förändringar måste emellertid ske på ett sådant vis att de leder till ett militärt försvar med högre tillgänglighet och användbarhet. Tillgängligheten måste balanseras mot behovet av uthållighet (storlek), förmågebredd (allsidighet) och utvecklingsförmåga (kvantitativt och kvalitativt).

Vi vill därför se ett militärt försvar där antalet heltidsanställda soldater är fortsatt minimerat och betydligt färre än vad regeringen presenterat. I stället bör den allra största delen av insatsorganisationen bemannas med frivilliga, kontrakterade soldater. Dessa förband ska vara färdigutbildade och inom angiven beredskapstid vara redo för insats.

Vi bedömer att detta, utöver att innebära ett inflöde av civil kompetens och kunskap till försvaret, även innebär kraftigt minskade kostnader relativt regeringens förslag med ett större antal heltidsanställda soldater.

Vi föreslår en insatsorganisation som har en högre uthållighet än regeringens. Vi vill gå mot modulärt uppbyggda förband. Samtliga förband ska vara fullt färdigutbildade. Förbanden i insatsorganisationen bör ha en differentierad beredskap. Efter beslut om förhöjd beredskap bör förbanden kunna inta en betydligt högre beredskap.

Samtliga förband i insatsorganisationen bör kunna nyttjas för såväl nationella som internationella insatser. Alla förband behöver dock inte vara optimerade för internationella uppgifter. Vi ser dock att marktrupper ska utgöra basen vid internationella uppdrag. Kontraktsförbandens beredskapssättning ska avpassas efter behov så att förbanden periodvis kan stå i högre beredskap, som snabbinsatsförband för nationella eller internationella uppgifter.

Insatsorganisationen kompletteras med en personalreserv där de som avslutat sina kontrakt finns som en resurs för att, om behov skulle uppstå, kunna utgöra basen i nya förband. Regeringen har föreslagit inrättandet av en förbandsreserv. Vi är beredda att överväga detta om kostnaderna för förbandsreserven ligger på den nivå som regeringen angivit.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en viktig del av Sveriges militära försvar som en snabbt gripbar resurs men är samtidigt också en central resurs för samhällets robusthet vid större kriser. Det är en generellt sett kostnadseffektiv resurs och ska finnas tillgänglig över hela landet. Vi vill därför se en ökad ambition relativt regeringen avseende hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Det är viktigt att kunna använda hemvärnet med de nationella skyddsstyrkornas förband såväl i fred som i krig men frågan är hur det ska uppnås. Redan i dag har hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna tjänstgöringsskyldighet i och med att de tecknar avtal. För att nå en högre tillgänglighet än i dag föreslår regeringen att personalen i de nationella skyddsstyrkorna ska ha tjänstgöringsskyldighet även utan beslut om hemvärnsberedskap eller höjd beredskap. Regeringen brister däremot i att klarlägga innebörden av denna skrivning. Vi vill understryka att en ökad grad av tjänstgöringsplikt i hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna inte får kompensera ett personalförsörjningssystem med rekryteringssvårigheter. Men vi ställer oss positiva till att efter regeringsbeslut kunna använda hemvärnet med de nationella skyddsstyrkornas kompetens även vid extraordinära kriser.

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna ska kunna skydda viktiga objekt och installationer men också t.ex. kunna skapa förutsättningar för insatsförbandens möjlighet att nå fram och verka. De nationella skyddsstyrkorna har inte någon roll vid internationella insatser mer än att viss personal inom skyddsstyrkorna kan vara rekryteringsbara till sådana insatser. Vi vill inte se hemvärnet som någon budgetregulator när det ska sparas, utan organisationen bör få ett eget budgetanslag. Den direktutbildning som hemvärnet haft på försök har motverkat brist på rekryter och ökat andelen kvinnor. Den goda förmågan till rekrytering av unga, de med annan etnisk bakgrund och kvinnor bör tas till vara. Det som anförs om eget ansvar bör riksdagen ge regeringen till känna.

## 8.2 Utveckling av insatsorganisationen

Vi ser följande behov av en insatsorganisation:

- ? Den består av kompletta och användbara förband som kan nyttjas direkt utan längre tid för återtagande och komplettering.
- ? Den är utformad med förmåga att lösa de operativa behov som kan identifieras i Sverige samt i och utanför närområdet och bibehålla vår unika förmåga som vårt klimat och vår geografi ger.
- ? Den utvecklar förmåga till gemensamma operationer med stridskrafter som verkar på marken, till havs och i luften.
- ? Den har förmåga till samordning i gemensamma multinationella operationer.
- ? Den utvecklar förmåga att delta i större multinationella förbandssammansättningar inom ramen för ett fördjupat nordiskt och internationell samarbete.
- ? Den har förmåga att genomföra strid i hela skalan från lågintensiva till högintensiva konfliktnivåer.
- ? Den har framför allt flyg- och marinresurser tillgängliga för incidentberedskap och övervakning i närområdet.
- ? Den har ett logistikstöd som kan stödja insatser med endast begränsat stöd från civila strukturer i insatsområdet.
- ? Den ägnar särskild uppmärksamhet åt att skapa förutsättningar för att genomföra insatser i bebyggda områden, t.ex. vad avser lägesbild och förmåga till precisionsbekämpning.
- ? Den har strategisk, operativ och taktisk rörlighet/transporterbarhet.
- ? Den fortsätter utvecklingen av nationella skyddsstyrkor ur dagens hemvärn för bevaknings- och skyddsuppgifter och vissa försvarsuppgifter.
- ? Den kan, tillsammans med hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna och andra frivilligorganisationer, efter förmåga stödja andra myndigheter och det övriga samhället vid kriser, katastrofer och andra händelser av samma karaktär.
- ? Den ska bestå av färre typförband och en ökad grad av generalisering mellan förband avseende organisation, materiel och utbildning.
- ? Förband och förmågor som uteslutande kan användas i internationella insatser ska undvikas.

Fel! Okänt namn

### 8.3 Strategisk och operativ ledning

Försvarsberedningen har föreslagit att vissa strategiska funktioner inom Försvarsmakten, såsom strategisk planering och långsiktig inriktning, ska föras över till Försvarsdepartementet i likhet med den modell som gäller i de flesta europeiska stater. Regeringen avvisar detta med hänvisning till att Försvarsmakten, liksom andra myndigheter, behöver en förmåga att hantera de frågor som är av strategisk betydelse.

Svårigheten med dagens system ligger i att Försvarsdepartementets resurser för att bedriva denna styrning är små relativt Försvarsmakten. Vad gäller den strategiska inriktningen och planeringen skulle en överflytt av vissa funktioner skapa en rimligare resursbalans mellan myndigheten och Försvarsdepartementet. Vi föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning för att ta fram ett förslag till hur en sådan överföring av kompetens skulle kunna se ut och vilka förändringar i lagstiftning m.m. som den skulle kräva. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

### 8.4 Arméstridskrafterna

Vi välkomnar att regeringen, i linje med Försvarsberedningens förslag, föreslår en utveckling mot lättare arméförband med högre grad av modularitet. Vi betonar vikten av väl övade förband. Arméstridskrafterna bör kunna samordnas och ledas på brigadnivå. Vi menar att en högre kvantitativ ambitionsnivå än den regeringen föreslår är önskvärd för hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna för att medge en närvaro över hela landet.

### 8.5 Marinstridskrafterna

Marinstridskrafterna ska vara dimensionerade för och inriktade mot insatser i närområdet. Vi vill uppmärksamma den unika kompetens rörande konventionella ubåtar, inte minst vad avser uppträdande i grunda vatten, som svensk marin och svensk fartygsindustri tillsammans har utvecklat. Vi menar att denna kompetens är viktig att bevara.

### 8.6 Flygstridskrafterna

Vi delar en enig försvarsberednings bedömning att ”antalet stridsflygplan ska anpassas efter de operativa behov som identifierats, prioriteringen av den markoperativa tyngdpunkten och det ekonomiska utrymmet. Med utgångspunkt från dagens planerade volym om 100, ska antalet stridsflygplan reduceras i väsentlig grad.” Stridsflygförmågan ska bibehållas och vara användbar för att säkra Sveriges suveränitet och höga incidentberedskap även i framtiden.

## 8.7 Kvinnors situation i konflikter

I arbetet med mänsklig säkerhet saknas oftast det genusperspektiv som behövs för att se skillnader i mäns och kvinnors säkerhetsbehov. Oftast är det kvinnors situation som osynliggjorts. Kvinnor och barn är de som drabbas hårdast i en konflikt. Systematiska våldtäkter och massvåldtäkter används som ett vapen i konflikter och det drabbar naturligtvis den utsatta individen oerhört hårt men också hela samhället. Betydande resurser måste satsas på de behov som kvinnor och flickor har av skydd och stöd under och efter en konflikt. Samtidigt är det viktigt att understryka kvinnors avgörande uppgifter och roll i fredsprocesser, som beskrivs i FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om krigets påverkan på kvinnor och barn, kvinnors deltagande i konfliktlösning och arbete för långsiktig fred och resolution 1820 om sexuellt våld i konflikter.

Det är viktigt att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Vi välkomnar därför att regeringen i propositionen nämner FN-resolutionerna 1325 och 1820. Regeringen har emellertid hittills underlåtit att ta upp t.ex. resolution 1325 i flera av sina propositioner om internationella insatser varför vi anser att regeringen måste lägga större vikt vid dessa frågor.

Vad som anförts om insatsorganisationens utformning och utveckling bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

## 9 Försvarsmaktens personalförsörjning

### 9.1 Inledning

Varje framtida personalförsörjningssystem för Försvarsmakten måste klara av att förse myndigheten med tillräckligt mycket personal av tillräckligt hög kvalitet, oavsett säkerhetspolitisk och ekonomisk konjunktur. Systemet måste vara robust och långsiktigt uthålligt. Det måste också utformas så att det bidrar till en bred folklig förankring för försvaret och till ett försvar som speglar samhället när det gäller attityder och sammansättning. Försvarsmakten får inte bli en inåtvänd organisation med en smal rekryteringsbas. Försvarsmakten ska fortsatt arbeta med den värdegrund som myndigheten antagit. En handlingsplan bör upprättas för att nå en jämnare könsfördelning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Personalförsörjningssystemet måste utformas så att det finns tillräckligt många personer redo för såväl nationella uppgifter som internationella insatser. Svenska förband har sedan lång tid ett internationellt mycket gott anseende. Det gäller även vid insatser i högre konfliktnivåer. En avgörande del i detta är soldaternas höga kvalitet och deras koppling till det civila samhället – effekter av dagens värnplikssystem. Den svenska Försvarsmakten kommer även i fortsättningen att behöva soldater av hög klass med mycket god förmåga till initiativ och ansvarstagande.

**Fel! Okänt namn på**

Vi anser att det system som regeringen nu föreslår, byggt på en helt frivillig rekrytering och ett större antal heltidsanställda yrkessoldater, kommer att få svårt att uppfylla dessa krav. Nationella och internationella experter har varnat för de rekryterings- och bemanningssvårigheter som kan komma att uppstå. Erfarenheterna från bl.a. Nederländerna visar att rekryteringen kan bli konjunkturkänslig med risk för stort antal vakanser. Försvarsmakten har redovisat ett stort antal osäkerheter och svårigheter i det system som regeringen går fram med. Riskerna för en explosiv ökning vad avser personalkostnaderna och/eller ett stort antal vakanser är uppenbar.

Sammantaget leder detta oss till slutsatsen att det av regeringen i propositionen presenterade personalförsörjningssystemet har stora oklarheter och innebär betydande risker för konjunkturkänslighet, rusande personalkostnader och svårigheter att nå rätt kompetenser. Vi tror också att det finns stor risk för att det leder till en försvarsmakt med en alltför smal rekryteringsbas.

Vi är inte beredda att, på en så osäker grund, medverka till detta slags vågspel med Sveriges försvar. Framtidens personalförsörjningssystem får inte bli en ekonomisk gökunge utan måste utgöra en stabil grund för att förse Försvarsmakten med personal av hög kvalitet.

## 9.2 En stabil personalförsörjning

För att åstadkomma en högre grad av tillgänglighet och användbarhet hos det svenska försvaret måste personalförsörjningen reformeras. Vi vill, i enlighet med Försvarsberedningens slutsatser, se en övergång till en bemanning av insatsförbanden baserad på frivillighet. Vi menar att det bör genomföras försök med den typ av rekrytering, utbildning och kontraktsanställning som föreslås nedan innan systemet införs på bredd. De författnings- och avtalsmässiga konsekvenserna måste också utredas inför ett beslut om införande.

Vårt förslag till system för personalförsörjning bygger på en könsneutral mönstringsplikt, i vilken samtliga ungdomar mönstrar via dator och där sedan ett antal genomgår en mer djupgående mönstring och antagningsprövning. Utifrån denna rekryteras väl lämpade och motiverade för en kortare värnpliktsutbildning om cirka tre månader.

Därefter sker antagning, fortsatt utbildning och tjänstgöring på frivillig grund. De som anses lämpade som soldater och kan tänka sig att tjänstgöra i ett insatsförband får en fortsatt utbildning om i snitt nio månader. Efter detta skriver de ett flerårigt kontrakt i vilket ingår att, i fredstid, tjänstgöra en viss tid nationellt och internationellt. Övrig tid är personen i civila studier eller arbete. Kontraktssoldaternas tjänstgöring är normalt sett möjlig att planera med lång framförhållning. En mycket liten andel soldater kan behöva vara heltidsanställda för att besätta vissa specialisttjänster och -funktioner.

De som efter inledande tremånaders utbildning inte går till insatsförbanden, men ändå befinner sig lämpliga, är rekryteringsbara för hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna för fortsatt utbildning. Övriga placeras i personalreserven för att kunna ianspråkta för vidare utbildning vid ett förändrat omvärldsläge.

Genom detta system bibehålls försvaret som en angelägenhet för hela folket. Via plikten får fler i samhället insyn i det militära försvaret samtidigt som det blir lättare att hitta, och locka, rätt kvinna/man till försvarets olika befattningar. Vi bedömer vidare att detta ger ett flexibelt personalförsörjningssystem som är mindre konjunkturberoende än ett försvar byggt på renodlad frivillighet.

En ytterligare fördel med ett personalförsörjningssystem med ett visst inslag av plikt är att systemet är flexibelt och enkelt kan utvidgas om omvärldsutvecklingen så skulle kräva. Det finns en struktur och organisation för att kalla in och genomföra grundläggande utbildning och det är inte heller samma dramatik i ett politiskt beslut om en mer omfattande utbildnings- och tjänstgöringsplikt som i att besluta om ett återuppväckande av en plikt som lagts vilande. Ett personalförsörjningssystem baserat på mönstrings- och miniplikt skapar stabilitet och politiskt handlingsutrymme. Det som anförs om plikten bör riksdagen ge regeringen till känna.

### 9.3 Kontraktsförband byggda på frivillighet och civil kompetens

Framtidens försvarsmakt ska ha en insatsorganisation bestående av kontraktsförband. Dessa bemannas av frivilliga soldater vilka skriver ett flerårigt kontrakt under vilket de – i fredstid – kan kallas in för tjänstgöring nationellt och i fredsfrämjande insatser en angiven maximal sammanlagd tid. Resterande tid är man civil och arbetar eller genomför utbildning.

Under de perioder man kallas in för nationell tjänstgöring kan man genomföra förbandsövningar, utbildning på ny utrustning, befälsutbildning och olika nationella insatser.

Beredskapen för kontraktsförbanden kan variera över tiden. Genom planering av den nationella tjänstgöringen går det att åstadkomma att det ständigt finns ett antal förband som är ständigt gripbara. I övrigt kan man genom att utifrån säkerhetspolitiska behov variera beredskapstiden åstadkomma att man hela tiden har rätt mängd förband tillgängliga på kort varsel. Detta utan att personalen nödvändigtvis behöver lämna sina ordinarie arbeten. Det ska jämföras med ett system dominerat av yrkessoldater där beredskapen hela tiden är på en hög och kostsam nivå oavsett behovsbild.

Efter slutförd kontraktstid kan vissa soldater förlänga sitt kontrakt, t.ex. för att hantera uppkomna brister i nyutbildningen, medan de flesta hamnar i personalreserven. De kan också uppmuntras att gå vidare till hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna.

Skulle behov uppstå av att öka storleken på den svenska Försvarsmakten kan också ett slags ”andra linjens förband” upprättas. Dessa förband bemannas främst av personal som genomfört en första kontraktsperiod. De kräver förberedelsestid innan de kan användas.

Fel! Okänt namn

## 9.4 Andelen anställda soldater minimeras

Vi tror att det kan behövas ett mindre antal heltidsanställda soldater i Försvarsmakten. Det handlar för det första om vissa specialister. Det handlar för det andra om vissa förband som bedöms behöva vara tillgängliga dygnet runt, året runt. Dessa finns främst inom flygvapnet och marinen, som har huvudansvaret för svensk incidentberedskap. Det kan dock även handla om vissa mindre arméenheter, t.ex. specialförband, enheter inriktade mot kemiska, biologiska och radiologiska hot. Dessa förband utgör då också en betydande resurs för det civila samhällets robusthet.

## 9.5 Reservofficerare en outnyttjad resurs

Officerarna rekryteras i huvudsak från kontraktsförband och kadern av anställda soldater. Så kallade aspirantofficerare enligt nuvarande provsystem bör också vara aktuellt.

Vi vill se en uppvärdering av reservofficerarnas roll och en tydlig reservofficerskarriär inom Försvarsmakten. Reservofficerarna ska utgöra en viktig del av insatsorganisationen. Den civila kompetens och kunskap som dessa officerare tillför är värdefull för insatsorganisationen. Samtidigt utgör reservofficerarna viktiga bärare av kunskap om försvaret till resten av samhället. Reservofficersutbildningen bör göras mer attraktiv och åter anpassas till högskolans terminsindelning.

Antalet officerare ska bygga på insatsorganisationens behov. Systemet med kontraktsförband medger också att officerare vars förband inte är inne för utbildning eller tjänstgöring kan bedriva annan verksamhet såsom utveckling, stabstjänst etc.

Riksdagen bör ge regeringen till känna vad som här anförs om ett stabilt personalförsörjningssystem.

# 10 Försvarsindustrin, forskning och utveckling

Materieförsörjningen måste fortsatt reformeras. Det är viktigt att materiel- och logistikförsörjningen sker så effektivt och rationellt som möjligt. Ledtider såväl som ekonomiska bindningar i materieförsörjningen bör reduceras för att tillgodose insatsorganisationens behov och utformning. Detta för att kunna hantera förändrade behov och prioriteringar för att få ett mer användbart försvar. Materiel- och logistikförsörjningen, samt forsknings- och teknikutveckling, är medel för att uppnå målet: en användbar och effektiv insatsorganisation.

Uppgradering av materiel bör, om det är ekonomiskt försvarbart och inte innebär förlust av kompetens inom för Sverige viktiga områden, föredras



framför nyanskaffning. Samutveckling ska, där det är kostnadseffektivt, väljas före egenutveckling. När nyanskaffning av materiel är nödvändig kan färdigutvecklad materiel på marknaden vara ett alternativ. Kostnaderna ska dock noga beaktas i ett livscykelperspektiv.

Vi vill emellertid understryka att vi finner regeringens bristande vilja att se försvarsindustrins säkerhetspolitiska roll – i att skapa kunskap och i att ge Sverige tillgång till viktiga internationella samarbeten – som oroväckande.

En internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri, i de delar där det handlar om spjutspets-teknologi och där Sverige har utvecklat världsledande kompetenser, har betydelse såväl ur ett långsiktigt strategiskt perspektiv som ur ett industripolitiskt perspektiv. Det är inte heller självklart att marknaden har den typ av materiel som Sverige behöver.

Tillgången till materiel måste säkras inte bara i dag utan också när vi behöver den vid en eventuell framtida försämrad omvärldssituation. En försvarsindustri baserad i Sverige innebär inte bara tillgång till egen produktionskapacitet och kompetens utan också att ett litet och militärt alliansfritt land när efterfrågan ökar har handlingsfrihet i form av egen produktionskapacitet. Vi vill inte att Sverige tvingas till handlingar eller ställningstaganden för att få köpa nödvändig materiel för vårt försvar.

Försvarsmaterielsektorn är i dag och under överskådlig framtid inte en marknad liknande den för mobiltelefoner eller personbilar. I stället kommer starka stater – av ekonomiska, politiska och säkerhetspolitiska skäl – fortsätta att driva sina intressen i dessa frågor. De stater som inte har någon klar vilja med sin försvarsindustri och hur man ska förhålla sig till denna utveckling kommer att få se sin industri försvinna.

Vad gäller materieförsörjning i framtiden, som bl.a. innebär spårbarhet, stegvisa projektbeslut, styrning och uppföljning och demonstratorverksamhet vid materielplanering, är detta steg i rätt riktning för en bättre insyn i materieförsörjningen. Men det är också viktigt för att undvika att stora mängder och tunga vapensystem som inte är förenliga med den nya inriktningen av Försvarsmaktens uppgifter köps in. Ur detta perspektiv är det t.ex. allvarligt att regeringen misslyckats med att ta fram en nationell försvarsindustristrategi.

För att öka tydligheten i materieförsörjningen och förbättra riksdagens möjlighet till kontroll och inflytande bör en utvecklad modell av den tidigare objektramsredovisningen införas. Redovisningen bör utgöras av en strukturerad metod för uppföljning och värdering.

Det krävs vidare tydlig nationell och internationell reglering av tillverkning och handel med försvarsmateriel.

Vi vill dock understryka den roll som forskning och utveckling har för att, utöver att bidra till teknik- och materielutveckling, generera kunskap om teknik och framtida hot och ta fram underlag för såväl politisk nivå som myndighetsnivå. Nationell forskning och utveckling bidrar således till självständighet i nationella beslut.

Vad som anförts om försvarsindustri, forskning och utveckling bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

## 11 Den frivilliga försvarsverksamheten

Vi vill se självständiga ideella frivilligorganisationer som tillför samhället viktiga värden. Vi menar att regeringens syn på försvarets frivilligorganisationer inte resulterar i en mer användbar frivillighet. Propositionens förslag om förändrat organisationsstöd stämmer inte överens med den vision och de principer som är kärnan i den överenskommelse som under 2008 ingåtts mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området samt Sveriges Kommuner och Landsting. De organisationer som varaktigt och med kvalitet kan bidra till Försvarsmaktens verksamhet eller till samhällets krishanteringsförmåga bör kunna få samhällsstöd för t.ex. demokratiarbete och organisationsutveckling. Den förändrade bidragsstruktur som regeringen föreslår skapar inte konkreta och realistiska förutsättningar för organisationerna att åta sig uppdrag och utgöra en långsiktig resurs inom svensk krishantering. Det är av stor vikt för vår samlade krishanteringsförmåga att de organisationer, som uppfyller regeringens fastställda krav på kvalitet, uthållighet och samverkansförmåga, också fortsättningsvis kan komma i fråga för ett obundet organisationsstöd som inte baseras på de uppdrag som organisationen åtagit sig att genomföra. Riksdagen bör ge regeringen till känna att anslaget 1:10 behålls.

## 12 Civil-militär samverkan

Att använda biståndsmedel för militära insatser är förknippat med en mängd risker och problem. Först och främst är det de civila insatsernas opartiskhet och integritet som kan ifrågasättas. Detta försvårar naturligtvis biståndsorganisationernas arbete. När civil personal förknippas med militär ökar också risken för våld mot den civila personalen.

Vänsterpartiet ser på den här problematiken med stort allvar. Vi anser att det är mycket viktigt att civila och militära insatser hålls separerade både när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser.

Vi vill vidare betona att civil-militär samverkan först och främst måste utgå från behovet hos de samlade internationella insatserna i konfliktområdet, inte från de nationella bidragen. Vi menar att regeringen bör iaktta stor försiktighet när det gäller att utveckla den nationella civil-militära samverkan i linje med FN:s och EU:s koncept kring integrerade missioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

## 13 Ändrad myndighet för export

Vi menar i likhet med en enig försvarsberedning att myndigheternas dubbla roller att leverera effektivt samtidigt som de ska genomföra exportstöd av försvarsmateriel medför att intressekonflikter uppstår. ”För att tydliggöra

Fel! Okänt namn på

roller och ansvarsfördelning anser Försvarsberedningen därför att myndigheternas exportstöd bör sammanföras till en separat myndighet under Utrikesdepartementet där övrig exportfrämjande verksamhet bedrivs. Vidare bör inte försvarsområdet bära kostnaderna för exportstöd.” Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

## 14 Ekonomisk styrning

Försvarsutskottet har vid upprepade tillfällen påtalat riksdagens behov av en transparent materielplanering och redovisning, dvs. ett tydligare beslutsunderlag för att kunna ta ställning till förslagen till beställningsbemyndiganden. Det är en förutsättning för att riksdagen ska kunna utöva finansmakten. Det är mycket allvarligt att redovisningen försämrats under den borgerliga regeringen. Detaljeringsgraden över ingångna och nya åtaganden har också försämrats sedan 2006. Bristande underlag utesluter en självständig och korrekt bedömning av riksdagen. Vi gör en bedömning att det går att spara 2 miljarder kronor på försvarsanslaget för 2010. Det bör riksdagen ge regeringen till känna

Stockholm den 14 april 2009

*Gunilla Wahlén (v)*

*Torbjörn Björlund (v)*

*Alice Åström (v)*